

Savoia-Keleti Emese – Gyurina Zsuzsanna – Ferencz Ágnes

Brüsszeli Baba-Ének – Magyar gyermekdalok, mondókák és játékok kis gyermeknek és szüleiknek

Ha egy keddi napon a Brüsszeli Magyar Ház nagyterme vagy egy másik hét csütörtökén a Brüsszeli Magyar Kultúra körül járunk, furulyaszóra, kobozpengetésre, mondókázásra, netán kisebb zenebonára figyelhetünk fel. Ha be is lesünk, boldogságtól kipirult, figyelő gyermekarcokat láthatunk.

Csöppségek és nagybacsák néhány hónapos kortól öt-hat éves korig táncolnak, forognak vagy éppen csücsülnek, miközben magyar gyermek- és népdalok, mondókák, körjátékok segítségével tanulják, gyakorolják a magyar nyelvet kétszer félóránként. Manapság Magyarországon több ilyen kisgyermeket zeneileg fejlesztő tanfolyam, illetve foglalkozás létezik, így a közel egy esztendeje, 2007 őszén indult tevékenységben önmagában semmi szokatlan nem lenne, ha a helyszín nem éppen Belgium fővárosa lenne. A Brüsszeli Baba-Ének viszont különben működik, ráadásul az Európai Unió fővárosában. Ez azért mondható különlegesnek és örömtelinek egyben, mert számos újonnan, 2004 májusa óta kiköltözött vagy már régóta itt élő fiatal család számára ad lehetőséget arra, hogy az Európai Unió által létrehozott magyar szekcióval is rendelkező óvodán kívül gyerekeik rendszeresen magyar nyelvű zenés foglalkozáson vehessenek részt, s anyanyelvüket ily módon zenei világunkból merítve, játékosan is tanulják, ezáltal is erősítve magyar identitásukat. Ennek jelentőségét, főként az érzi, aki vagy maga is különben élő szülő, vagy éppen azonosul a problémával, hogy sokszor még két magyar szülő gyermeke sem mindig hall gyermekdalokat, mondókákat magyar nyelven, amelyeket ráadásul így egy összeszokott gyerekközösségben sajátíthat el az ezekre a foglalkozásokra kialakított speciális zenei program alapján.

A Brüsszeli Baba-Ének című kezdeményezés elindításának fontosságát felismerve, 2006-ban öt anyuka állt össze, hogy megszervezzék ezeket a délutánokat. A teljesen önkéntes alapon indult Baba-Ének szervezésében maradéktalan odaadással ügyködtek a szervezők azon, hogy minél több érdeklődő anyuka megtudja, létezik egy ilyen program a kisgyerekek számára, továbbá pedig azon, hogy egy zeneileg és zenepedagógiai is nagyon igényes tematikus programot állítsanak össze. Azóta a közép-európai kulturális kapcsolatok erősödésének elősegítésével foglalkozó, Belgiumban működő nonprofit szervezethez, a Carpathia Egyesülethez sikerült a szerveződésnek kapcsolódnia, amely lehetővé teszi a program még szervezettebb keretek között történő működését.

A foglalkozások programjának kialakítása során abból indultunk ki, hogy az anyanyelv elsajátítása legkönnyebben a zenei anyanyelven keresztül érhető el. Ezt számtalan szakkönyv, pedagógus, zenepedagógus Kodály Zoltán módszerére alapozva hangsúlyozza. Foglalkozásaink során igyekszünk a gyermekdalokból, gyermekversekből, illetve az e kettő mezsgyéjén álló mondókavilágból meríteni. A nagyobbaknak (2–6 évig) egy-egy mesét elbábozva pedig a szerepjátékot és a gyermeki fantáziavilágot, valamint az összpontosítást is igyekszünk fejleszteni. A foglalkozás első félórájában a legkisebbeknek szóló részben főként a mondókákra alapozunk. Kodály Zoltán szerint a mondókák „dallamtalan gyermekdalok”, ritmusuk egy hangon menetel, két hangon billeg, kis tercen hintázik, három hangon lépked, öthangos pentaton csokorrá bomlik, s lassan rátalál a hétfokúságra. Az egyszerű dalocskák, mondókák ismételtetése során mindkét korcsoport életkori sajátosságainak megfelelő játékokat, mozgássorokat társítunk, mert a gyermek figyelmét leginkább a játék cselekménye és a mozdulatok sora köti le. A mondókák „alapképletei az ütempár két lépésének megfelelő

idő miatt mindegyik láb kétszer érinti a földet, a súlyos-súlytalan viszony kétszer ismétlődik. Két 2/4 ütem lesz a kottaképe” – írja Kodály Zoltán a Magyar Népzene Tára I. Gyermekjátékok 1957-ben megjelent kötetében.

Nagyon fontos a mondókák során a szóismétlés, a szavak tagolása, az értelmetlen halandzsaszavak szerepe, mert ezek játékosan a gyermekek szóalkotásában segítenek. Az egyenletes lüktetés, azaz a ritmus felismeréséhez is innen vezet az út, mert az egyenletes mozgás biztonságot, megnyugvást és örömet szerez a kisgyermeknek. E lüktetés megérzését a taps vagy a dobbantás segíti. A gyermek mozgáskultúrája ideális esetben családi körben kezd kialakulni, utánzáson alapszik. A foglalkozások során igyekszünk a szülőket is bevonni, ezzel örömteli együttes játékhöz, daloláshoz tesszük meg az első lépéseket. A tapsoltatók, dülöngélők, csiklandozók, táncoltatók mozdulataiból sajátítják el a gyermekek azt a mozgásrendszert, amelyre az óvodás- és kisiskoláskor játékaik építhetők, például a körjáték, amely egy egyszerű kézfogással indul, vagy a körjátékok során a guggolás, páros forgás első megtapasztalása az anyukával vagy az apukával, majd pedig a játszótársakkal. A tánc során a változatos térformák, a csigavonal, a kör, a kígyó, a párhuzamos sorok, a kapuzás a gyermekek mozgás- és formaérzékét alakítják, ugyanakkor együtt lépésre, együtt játszásra, együttműködésre serkentenek a játszótársakkal. S ez a módszertani kincsesár benne rejlik a népi játékainkban, csupán fel kell elevenítenünk a fiatal szülők által is jól ismert dalocskákat és játékokat, hogy a szórványban felnövő kisgyermek neveléséhez segítséget kaphassanak.

A magyar bölcsődei hagyományokon alapuló foglalkozások fő célja a gyerekek zenei érdeklődésének felkeltése, s mivel a legfogékonyabb korban történik, fontos előkészítője a későbbi zenei fejlesztésnek. Ne gondoljunk rögtön zeneakadémiai előkészítőre, csak az emberi hangra és a személyes kapcsolatra épülő magyar zenei nevelésre, amelynek az éneklés az alapja. Érdekes lehet ugyan a hangszer, a „konzerv” zene, a zenélő csodajátékok sora, de az emberi hang a legfontosabb ebben a korban. Nyolc-kilenc hónaposan már az anyanyelvükre jellemző hangokat használják a babák, tehát azt utánozzák, ahogyan a felnőttek beszélnek. A mondókákkal, énekes játékokkal, a dalolással kedvet keltünk és mintát adunk az utánzásra. Ezért nagyon fontos az anyukák, apukák aktív részvétele, hiszen a hét többi napján ők „tartják” a foglalkozást családon belül. A mondóka és a dal egyenértékű a zenei összeállításban, hiszen mindkettő lényege a hangsúly, a lüktetés, a ritmus, a szöveg, a játékos mozgás, a hanglejtés, illetve a dallam. Az énekekhez tartozó ismétlődő mozdulatok összerendezett mozgásra készítetnek, fejlesztik a ritmusérzékét.

A másfél órás összejevetel tizenöt perces ráhangolódással kezdődik, megérkeznek a tipegők, birtokba veszik a szőnyeget, s elhelyezkednek a mama vagy a papa ölében. Közben fuvolaszó varázsolja még barátságosabbá és érdekesebbé a helyszínt. A *Süss fel, nap* dallama jelzi, hogy elkezdődik a foglalkozás Gyurina Zsuzsanna vezetésével, majd a heti témához kapcsolódó rövid és mindenkinek ismerős dalok következnek, eljátszva, elsutogva, hangosan, gyorsan, lassan; cseppet sem unalmasan. Az énekek váltakoznak a mondókákkal, pihenésképpen belefűzzük a kedvenc láblógató, lovagoltató, lecsusszanós, főzős dalokat, amelyeket már mindenki kívülről tud. Az *Erdő szélén házikó* pedig a záródalunk, amelynek a végén valamelyik csöppség mindig kér még egy és még egy ismétlést. A következő félóra a kettő-hat éveseké, akik már izgatottan várják, hogy Fekete Eszter és Ferencz Tamás elkezdje a tánchoz a talpalávalót. Népdalokat, messzi tájak dalait tanulhatják meg, felfrissítjük a pár hete tanultakat, majd következik a mese. Mindenki szájtátva követi a kis rajzolt figurákat, bábokat, s közben gyűjti az erőt a játékokra. S a *Szervusz, kedves barátom* című dalra már nincs is más hátra, mint párt keresni és egy jót táncolni.

Ezek a dalok, mondókák és körjátékok – amelyeket, ahogy említettük, gyakran ismétlünk – közel állnak a gyermekek világához. A tapasztalat azt mutatja, hogy a gyerekek szívesen járnak, sokszor csak a többi gyerekkel való találkozás öröméért, az önfeledt játék kedvéért is. Éppen ezért, ahogy telik a tanév, egyre több anyuka és apuka hozza el csemetéjét. Kialakult egy kisebb állandó közösség is, akik szinte mindig ott vannak a foglalkozásokon, és néhány család pedig, ahol a szülők dolgoznak, amikor tehetik, ad hoc jelleggel látogatnak el a zenés délutánra. Mivel nem kötelező bejelentkezni a meghirdetett programra, ez a rugalmasság

egyfajta szabadságot biztosít a szülők számára. Közel 100 család alkotja ezt a nagy családi-zenei közösséget. Az egy-egy alkalommal összegyűlő sok-sok gyerekhang és az ezzel járó zsidongás így is jócskán megtölti a Magyar Ház, illetve a Brüsszeli Magyar Kultúra termét, sokszor kihívást jelentve a foglalkozásoknak helyet adó intézményeknek, amelyeknek rendkívül hálás a Brüsszeli Baba-Ének szerveződés, hiszen az ő támogatásuk nélkül nem jöhetett volna létre ez a gyermekprogram. Mind a szervezők, mind a részt vevő anyukák és apukák számára nagyon kedves ez a zsidongás, amely a két tehetséges zenei vezető jóvoltából már tanult dallammá, dalok sorozatává áll össze.

A Brüsszeli Baba-Ének elnevezésű foglalkozások féléves programjáról a baba-enek@hotmail.com címen lehet érdeklődni, aki pedig jelentkezik, annak minden héten elküldik a szervezők a heti program dalainak szövegkönyvét.

A Brüsszeli Baba-Ének szerveződést követően, 2008 februárjában indult az öt-tizenkét éves korú gyerekek számára a szintén heti rendszerességgel működő Bóbita kör, amelyről részletes információ a brusszelimagyanyelv@windowslive.com címen kapható.

A szervezők (Ferencz Ágnes, Ferenczy Csilla, Bodóné Harsányi Mária, Rumbold-Molnár Eszter, Palotás Antónia és Savoia-Keleti Emese) nevében ezúton is köszönetet mondanak a zenei vezetőknek és a minden második kedden helyet biztosító Magyar Háznak, illetve a kéthetente csütörtökön ingyenesen helyet adó Brüsszeli Magyar Kultúra intézetének, hogy lehetővé teszik a kisgyermekek számára ezt a zenei programot.

Savoia-Keleti, Emese – Gyurina, Zsuzsanna – Ferencz, Ágnes: Brussels Baby-Song – Hungarian children's songs, rhymes and games for young children and their parents

Az írás szerzőiről

Savoia-Keleti Emese

Gyurina Zsuzsanna

Ferencz Ágnes

Európai Bizottság, Brüsszel, Belgium